

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

**ПРОГРАМА
вступного іспиту
з української мови
для вступників на основі повної загальної
середньої освіти, на основі
освітньо–кваліфікаційного рівня
кваліфікованого робітника та молодшого
спеціаліста**

Вінниця – 2021

Програма вступного іспиту з української мови для вступників на основі освітньо–кваліфікаційного рівня «Кваліфікований робітник»/ [укладач Г.В.Хоміцька]. Вінниця: Комунальний заклад вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2021. 24 с.

Програма вступного іспиту з української мови для вступників на основі освітньо–кваліфікаційного рівня «Кваліфікований робітник» містить детальні методичні вказівки щодо складання письмового тестового іспиту та у формі співбесіди. У програмі окреслено вимоги до знань та умінь вступників з української мови, розписано критерії оцінювання знань, умінь і навичок вступників, запропоновано зразок тестового білета для вступного іспиту, вміщено порядок проведення співбесіди з української мови тощо.

Програму вступного іспиту з української мови для вступників на основі освітньо–кваліфікаційного рівня «Кваліфікований робітник» обговорено й схвалено на засіданні кафедри української філології (Протокол № 8 від 17 березня 2021 року).

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора коледжу

_____ **К. Ф. Войцехівський**

«___» _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА
вступного іспиту
з української мови
для вступників на основі повної загальної
середньої освіти, на основі
освітньо–кваліфікаційного рівня
кваліфікованого робітника та молодшого
спеціаліста**

Пояснювальна записка

Вступний іспит з української мови має на меті з'ясувати рівень теоретичної підготовки, сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь і навичок кожного вступника. Випробування можуть проводитись у вигляді іспиту або співбесіди.

Зміст тестових завдань (частина 1, частина 2) відображає рівень розвитку сучасної української літературної мови, різноманітність синтаксичних конструкцій, лексичну повноту й багатство стилістичних засобів та відповідають нормам літературної мови.

Текст диктанту (частина 3) є відносно цілісним і завершеним, помірно насичений орфограмами й пунктограмами, що передбачені програмами з української мови як обов'язковий орфографічно-пунктуаційний мінімум.

Зміст тестових завдань, включених до білетів, відповідає вимогам, що передбачені програмою з української мови для загальноосвітніх шкіл.

Методика підготовки, проведення та перевірки письмового тестового іспиту з української мови відповідає вимогам до виконання та перевірки письмових робіт, визначеним наказом МОН України (№1/9-342 від 18.05.2009 р.). В основу критеріїв оцінювання екзаменаційних робіт покладено чинні в загальноосвітній школі норми оцінювання знань, умінь і навичок учнів з української мови.

Складено на підставі наказу МОН від 12.10.2020 р № 1262 «Деякі питання проведення в 2020-2021 н.році державної підсумкової атестації осіб, які здобувають загальну середню освіту».

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ ВСТУПНИКІВ

Засобами письмового тестування перевіряються такі знання вступників з української мови:

- що таке мова, її функції, роль мови у формуванні і самовираженні особистості;
- що вивчають основні розділи науки про мову;
- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте речення, однорідні члени речення, пряму мову;
- основні поняття мовлення і спілкування;
- норми українського мовленнєвого етикету.

Детальна характеристика обсягу знань, умінь та навичок вступників з кожного розділу української мови

№	Назва розділу, теми	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1	<p>Фонетика. Графіка. Орфоепія Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв <i>я, ю, є, і, щ</i>. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування <i>у-в, і-й</i></p> <p>Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) [дж], [дз], [дз']; 2) [г]; 3) [ж], [ч], [ш], [дж]; 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення); 5) м'яких приголосних; 6) подовжених приголосних. <p>Вимова слів з апострофом</p>	<p>Вступник повинен уміти: <i>Визначати</i> в словах голосні, тверді і м'які, дзвінки й глухі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; ділити слово на склади; визначати звукове значення букв у слові. <i>Визначати</i> місце букв в алфавіті, розташовувати слова за алфавітом; розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків.</p> <p><i>Визначати</i> особливості вимови голосних і приголосних звуків; <i>наголошувати</i> слова відповідно до орфоепічних норм ,чергування <i>у-в, і-й</i></p>

<p>2</p>	<p>Лексикологія. Фразеологія Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчівані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми</p>	<p><i>Пояснювати</i> лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та <i>використовувати</i> їх у мовленні; уживати слова в переносному значенні. <i>Знаходити</i> в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів; пояснювати значення фразеологізмів, приказок, прислів'їв, крилатих висловів, правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> їх у мовленні</p>
<p>3</p>	<p>Будова слова. Словотвір Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах</p>	<p><i>Відділяти</i> закінчення слів від основи, <i>членувати</i> основу на значущі частини, <i>добирати</i> спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами й суфіксами; <i>розрізняти</i> форми слова й спільнокореневі слова, правильно <i>вживати</i> їх у мовленні; <i>визначати</i> спосіб творення слів</p>
<p>4</p>	<p>Морфологія. Іменник Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що</p>	<p><i>Розпізнавати</i> іменники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, уживаністю в мовленні; <i>визначати</i> основні способи творення іменників; правильно <i>відмінювати</i></p>

	<p>вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви <i>-а(-я)</i>, <i>-у(-ю)</i> в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові</p>	<p>іменники, <i>відрізняти</i> правильні форми іменників від помилкових; <i>використовувати</i> іменники в мовленні, послуговуючись їхніми виражальними можливостями</p>
<p>5</p>	<p>Прикметник Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи)</p>	<p><i>Розпізнавати</i> прикметники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; розряди прикметників за значенням; <i>утворювати</i> форми ступенів порівняння якісних прикметників, повні й короткі форми якісних прикметників; <i>розрізняти</i> основні способи творення відносних і присвійних прикметників; <i>відмінювати</i> прикметники; <i>відрізняти</i> правильні форми прикметників від помилкових</p>
<p>6</p>	<p>Числівник Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників: 1) <i>один, одна</i>; 2) <i>два, три, чотири</i>; 3) <i>від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят</i>; 4) <i>сорок, дев'яносто, сто</i>; 5) <i>двісті – дев'ятсот</i>;</p>	<p><i>Розпізнавати</i> числівники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди числівників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; <i>відрізняти</i> правильні форми числівників від помилкових; <i>добирати</i> потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні; <i>визначати</i> сполучуваність числівників з іменниками</p>

	<p>б) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні; 8) дробові. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників</p>	
7	<p>Займенник Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників</p>	<p><i>Розпізнавати</i> займенники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди займенників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; <i>відрізняти</i> правильні форми займенників від помилкових, правильно <i>добирати</i> потрібні форми займенників і <i>використовувати</i> їх у мовленні</p>
8	<p>Дієслово Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на <i>-но</i>, <i>-то</i>). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу. Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення</p>	<p><i>Розпізнавати</i> дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова; визначати загальне значення дієслова, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, часи й способи дієслів, дієвідміни, особливості словозміни кожної дієвідміни; <i>використовувати</i> один час і спосіб у значенні іншого; <i>розрізняти</i> основні способи творення дієслів, зокрема видових форм, форм майбутнього часу недоконаного виду, форм умовного та наказового способу дієслів; <i>відрізняти</i> правильні форми дієслів від помилкових. <i>Розпізнавати</i> дієприкметники (зокрема відрізняти їх від дієприслівників), <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, особливості творення, відмінювання; <i>відрізняти</i> правильні форми дієприкметників від помилкових; <i>добирати</i> й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> дієприкметники та дієприкметникові звороти в</p>

	<p>активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на <i>-но, -то</i>. Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот</p>	<p>мовленні. <i>використовувати</i> дієприкметники в мовленні. <i>Розпізнавати</i> дієприслівники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, основні способи їх творення; <i>відрізняти</i> правильні форми дієприслівників від помилкових; <i>правильно будувати</i> речення з дієприслівниковими зворотами</p>
<p>9</p>	<p>Прислівник Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на <i>-о, -е</i>, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу</p>	<p><i>Розпізнавати</i> прислівники, <i>визначати</i> їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди прислівників за значенням, ступені порівняння прислівників, основні способи творення прислівників; <i>відрізняти</i> правильні форми прислівників від помилкових; <i>добирати</i> й <i>використовувати</i> прислівники в мовленні</p>
<p>10</p>	<p>Службові частини мови Вигук Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників</p> <p>Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за</p>	<p><i>Розпізнавати</i> прийменники, <i>визначати</i> їхні морфологічні ознаки, групи прийменників за походженням і за будовою; <i>правильно й комунікативно доцільно використовувати</i> форми прийменників у мовленні</p> <p><i>Розпізнавати</i> сполучники, <i>визначати</i> групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і будовою; <i>правильно й комунікативно доцільно використовувати</i> сполучники в мовленні</p>

	<p>вживанням (одиночні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників</p> <p>Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні. Правопис часток.</p> <p>Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Правопис вигуків</p>	<p><i>Розпізнавати частки, визначати групи часток за значенням і вживанням; правильно й комунікативно доцільно використовувати частки в мовленні</i></p> <p><i>Розпізнавати вигуки, визначати групи вигуків за походженням; правильно й комунікативно доцільно використовувати вигуки в мовленні</i></p>
<p>11</p>	<p>Синтаксис. Словосполучення. Речення.</p> <p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнюючих засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення,</p>	<p><i>Розрізняти словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й реченнями; визначати головне й залежне слово в підрядному словосполученні; визначати поширені й непоширені словосполучення, типи словосполучень за способами вираження головного слова.</i></p> <p><i>Розрізняти речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом граматичної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання</i></p>

	звертання)	
12	<p>Просте двоскладне речення. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні</p> <p>Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.</p> <p>Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок)</p>	<p><i>Визначати</i> структуру простого двоскладного речення, способи вираження підмета й присудка (простого й складеного), особливості узгодження присудка з підметом; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> прості речення. <i>Розпізнавати</i> види другорядних членів та їхні типи й різновиди, <i>визначати</i> способи вираження означень, додатків, обставин, роль порівняльного звороту; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні; правильно розставляти розділові знаки при непоширеній прикладці, порівняльному звороті.</p>
13	<p>Односкладні речення. Просте ускладнене речення</p> <p>Грамматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні</p> <p>Речення з однорідними членами. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з</p>	<p><i>Розпізнавати</i> типи односкладних речень, <i>визначати</i> особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні.</p> <p><i>Розпізнавати</i> просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнюючими, та правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості таких речень у мовленні; правильно <i>розставляти</i></p>

	<p>відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнюючі члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні</p>	розділові знаки в них
14	<p>Складне речення. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю</p>	<p><i>Розпізнавати</i> складні речення різних типів, <i>визначати</i> їхню структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. <i>Добирати</i> й <i>конструювати</i> складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті. Правильно <i>розставляти</i> розділові знаки, <i>будувати</i> схему такого речення</p> <p><i>Розпізнавати</i> складносурядні речення, визначати сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно <i>використовувати</i> його виражальні можливості в мовленні</p> <p><i>Розпізнавати</i> складнопідрядні речення, <i>визначати</i> їхню будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними, <i>відображати</i> її в схемі складнопідрядного речення; <i>визначати</i> основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування</p>
15	<p>Безсполучникове складне речення. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку Типи безсполучникових складних</p>	<p><i>Розпізнавати</i> безсполучникові складні речення; <i>визначати</i> сміслові відношення між їхніми частинами-реченнями (однорідними</p>

	<p>речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:</p> <p>1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);</p> <p>2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).</p> <p>Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.</p> <p>Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку</p>	<p>й неоднорідними), особливості інтонації безсполучникових складних речень; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні</p> <p><i>Визначати</i> структуру складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; правильно й комунікативно доцільно <i>використовувати</i> виражальні можливості речень цього типу в мовленні</p>
<p>16</p>	<p>Способи відтворення чужого мовлення.</p> <p>Стилістика</p> <p>Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.</p> <p>Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, конфесійний), їх основні ознаки, функції</p>	<p><i>Визначати</i> в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, речення з непрямою мовою; <i>замінювати</i> пряму мову непрямою; правильно й доцільно <i>використовувати</i> в тексті пряму мову й цитати; правильно <i>вживати</i> розділові знаки в конструкціях із прямою мовою та діалогом.</p> <p><i>Розпізнавати</i> стилі мовлення, визначати особливості кожного з них; <i>користуватися</i> різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування</p>
<p>17</p>	<p>Орфографія</p> <p>Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [є], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення <i>йо,ьо</i>. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного</p>	<p><i>Розпізнавати</i> вивчені орфограми й <i>пояснювати</i> їх за допомогою правил; правильно <i>писати</i> слова з вивченими орфограмами, <i>знаходити</i> й <i>виправляти</i> орфографічні помилки на вивчені правила</p>

	<p>походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>nn</i> у прикметниках і дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови.</p>	
<p>18</p>	<p>Розвиток мовлення Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст як середовище функціонування мовних одиниць. Основні ознаки тексту: зв'язність, комунікативність, членованість, інформативність. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Класифікація текстів за сферою використання, метою, структурними особливостями. Тексти різних стилів, типів, жанрів мовлення</p>	<p><i>Уважно читати, усвідомлювати й запам'ятовувати</i> зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне. Критично <i>оцінювати</i> прочитане. <i>Аналізувати</i> тексти різних стилів, типів і жанрів. <i>Будувати</i> письмове висловлення, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. <i>Уміти</i> формулювати, добирати доречні аргументи і приклади, робити висновок, висловлювати власну позицію, свій погляд на ситуацію чи обставин; правильно <i>структурувати</i> текст, використовуючи відповідні мовленнєві звороти. <i>Знаходити</i> й <i>виправляти</i> похибки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання</p>

Вступник для успішного проходження вступного іспиту

з української мови повинен уміти:

1. Позначати м'якість приголосних на письмі буквами *ь, і, є, ю, я*.
2. Правильно вживати м'який знак та апостроф, сполучення *йо,ьо*, подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних.
3. Правильно писати слова іншомовного походження.
4. Вживати *о, е*, дефіс в складних словах.
5. Правильно писати слова з *нів*.
6. Правила переносу частин слова із рядка в рядок.
7. Вживати велику букву.
8. Застосовувати правила написання прізвищ і географічних назв.
9. Дотримуватися правил правопису іменників, прикметників, числівників, займенників, дієслів, дієприкметників, дієприслівників, прислівників, прийменників, сполучників, часток, вигуків.
10. Правильно вживати розділові знаки в кінці речення.
11. За певних умов ставити тире між підметом і присудком.
12. Писати непоширені прикладки через дефіс, прикладки, що беруться в лапки.
13. Правильно ставити розділові знаки при однорідних членах речення, звертаннях і вставних словах, відокремлених членах речення.
14. Правильно вживати розділові знаки при прямій мові, цитатах, діалозі.
15. Ставити розділові знаки між частинами складносурядних, складнопідрядних, безсполучникових складних речень; в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Структура тесту й формати завдань з української мови

1. Вступний іспит з української мови здійснюється в письмовій формі. Кожна особа, яка проходить тестування, отримує індивідуальний екзаменаційний комплект.
2. Частина 1 тесту містить завдання з української мови, частина 2 – завдання на відповідність, 3 – мінідиктант. На виконання тесту відведено 180 хвилин.

3. До екзаменаційного тестового завдання вміщені такі форми завдань:

А) завдання з вибором однієї правильної відповіді (складається з інструкції та кількох правильних варіантів відповідей, з яких потрібно обрати один правильний);

Б) завдання на встановлення відповідності (складається з інструкції та двох колонок, у яких частини матеріалу позначено буквами і цифрами. Треба співвіднести цей матеріал і в таблиці поряд з буквою записати відповідну цифру. При цьому треба мати на увазі, що один чи кілька рядів є зайвими);

В) написання мінідиктанту.

**Критерії оцінювання знань, умінь та навичок з української мови
вступників на основі повної загальної середньої освіти, на основі
освітньо–кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника та молодшого
спеціаліста**

Основною формою перевірки знань, умінь та навичок вступників є **виконання тестових завдань.**

До кожного тестового білету включено **13 завдань.**

Завдання 1–10 з української мови мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише один правильний. Кожна правильна відповідь оцінюється в **10 балів.**

Завдання 11-12 з української мови передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного цифрою, слід дібрати відповідник, позначений буквою, і зробити позначки в таблиці на перетині відповідних колонок і рядків. Кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в **10 балів.** Максимальна кількість балів за правильно виконане завдання – **40 балів.**

Завдання 13 з української мови передбачає написання мінідиктанту. Максимальна кількість балів за правильно виконане завдання – **20 балів.**

Для екзаменаційного диктанту використовується текст, доступний для розуміння вступників на основі повної загальної середньої освіти. За обсягом текст диктанту відповідає чинній програмі з української мови .

Таким чином, максимальна кількість балів за виконання тестових завдань – **200 балів.**

**Нормативи оцінювання диктанту
на вступному іспиті з української мови**

**для вступників на основі повної загальної середньої освіти, на основі
освітньо-кваліфікаційного рівня кваліфікованого робітника та молодшого
спеціаліста**

Бали (за 20-бальною шкалою)	Кількість помилок
1	16 і >
2	15
3	14
4	13
5	12
6	11
7	10
8	9
9	8
10	7
11	6
12	5
13	4
14	3
15	1+1 (негруба)+ виправлення
16	1+1 (негруба) - 2
17	1(негруба) + виправлення

18	1 (негруба)
19	наявні 3 і більше виправлень
20	без помилок і виправлень

ЗРАЗОК ТЕСТОВОГО БІЛЕТА ДЛЯ ВСТУПНОГО ІСПИТУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Частина 1

Українська мова

Завдання 1–10 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Кожна правильна відповідь оцінюється в 10 балів.

1. Разом пишуться всі слова в рядку

- А напів/порожній, авіа/мотор, режисер/звукооператор
- Б північно/американський, міні/комбайн, навчально/науковий
- В одно/поверховий, давньо/болгарський, загально/європейський
- Г червоно/гарячий, жовто/помаранчевий, жовто/лобий

2. Правильно вжито дієслівну форму в реченні

- А Чи ти дасиш мені олівець?
- Б Стань у центрі кімнати.
- В Парламент ухвале це рішення.
- Г Давай зустрінемося о шостій.

3. Простим є речення

- А Зацвіла в долині червона калина.
- Б А я – дівчинка маленька: люблять мене рідна ненька, тато, дідо і бабуся.
- В Найдружніша сім'я – це долоня моя, бо на ній просто в ряд – п'ять хлоп'ят.
- Г Летять хмарки понад полями, за ними линуть журавлі.

4. Однорідні члени речення є в реченні

- А Квіти не тільки красиві, а й цілющі.
- Б Один горобець прилетів на подвір'я.
- В Привітання слід починати з чарівних слів.
- Г Квітку не можна зривати просто так.

5. Орфографічну помилку допущено в слові

- А щоденний
- Б будь в чому
- В будьякий
- Г при казна-якому

6. Дієприкметники теперішнього часу розміщено в рядку

- А співаючий, пахучий, бігаючий
- Б накреслений, зшитий, прибитий
- В розвалений, побитий, зруйнований
- Г опалий, змарнілий, пришитий

7. Іменники чоловічого роду презентовано у рядку

- А авокадо, какаду, шимпанзе
- Б аташе, поні, авізо
- В тюль, Сибір, Об
- Г динго, собака, денді

8. Неправильно побудовано словосполучення

- А за п'ять хвилин десята
- Б п'ятнадцять хвилин першого
- В пів на третю
- Г буду після восьмої

9. Антоніми використано в реченні

- А Свій край, як рай, а чужа країна, як домовина.
- Б Що сторона, то новина.
- В Кров не водиця, проливати не годиться.
- Г Війна людей їсть, а кров'ю запиває.

10. Правильно поєднано іменники з числівниками в рядку

- А два апельсина
- Б два дня
- В два вікна
- Г два вагона

Частина 2

Завдання 11-12 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в таблиці на перетині відповідних колонок і рядків. Кожна правильно встановлена відповідність оцінюється в 10 балів. Максимальна кількість балів за правильно виконане завдання – 40 балів.

<p>11. Розділовий знак</p> <p>1 тире між підметом і присудком</p> <p>2 тире перед узагальнюючим словом</p> <p>3 тире при відокремленій прикладці</p> <p>4 тире в безсполучниковому реченні</p>	<p><i>Приклади</i></p> <p>А Тонкі брови, русяві дрібні кучері, рум'яні губи – усе це дихало молодю парубоцькою красою.</p> <p>Б Здобути волю – то мій рай.</p> <p>В Я тільки тепер побачив село – нужденну купку солом'яних стріх.</p> <p>Г Від малих дітей голова болить, а від великих – серце.</p> <p>Д Прийде осінь – у засіках буде хліб золотий.</p>
---	---

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

<p>12. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово)</p> <p>Дуб у лісі (1) <i>наймудріший</i>: (2) <i>він</i> дерев (3) <i>навчає</i> тиші, бо <i>найдовший</i> (4) <i>вік</i> прожив, народився різних див.</p>	<p><i>Частина мови</i></p> <p>А іменник</p> <p>Б прикметник</p> <p>В числівник</p> <p>Г займенник</p> <p>Д дієслово</p>
---	--

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

Частина 3

Максимальна кількість балів за правильно виконане завдання – 20 балів.

Завдання 13. Мінідиктант.

Як гласять езотеричні джерела, справжньої людини не видно, бо справжня людина – це її душа, аура. Все, що робимо, думаємо, відчуваємо, фіксує наше біополе. Відбиваються на ньому вчинки, праведні й неправедні. Це видно з певних візерунків, кольорів. Кожен учинок, почуття – то ціла гама. Негідні вчинки «малюють» темні фарби. Гнів, жорстокість «розсипає» по нашому біополю червоні плями. Стан жертвності дарує зелені кольори. Духовність – бузкові, білі, самозакоханість – бордові. Любов випромінює срібне сяйво.

Аура духовно досконалої людини чиста, ясна, світиться всіма кольорами веселки. Недобрий учинок нікуди не дівається, а лишається на нашій душі, справляє на неї негативний вплив. Як каже прислів'я: «Стоїть, як гріх над душею».

А можна ж цього уникнути самовихованням, самоконтролем. Давня мудрість учить: « Не роби того іншому, чого не хочеш, щоб тобі робили». Тоді й на душі буде легко, світло .

(Катерина Мотрич)

130 слів.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Співбесіда з української мови відбуватиметься у такий спосіб: вступник протягом встановленого часу (30 хвилин) матиме можливість виявити знання з української мови шляхом виконання повного синтаксичного аналізу складного речення та фонетичного, морфологічного, морфемного аналізу вказаних слів.

ЗРАЗОК РЕЧЕННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ НА СПІВБЕСІДИ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Прекрасний лелека в польоті^Ф, [і прекрасний^Б його політ, схожий на беззвучну мелодію^М], яка завжди викликає захват (Є.Гуцало).

ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ЗРАЗКИ РІЗНИХ ВИДІВ МОВНОГО АНАЛІЗУ

АЛГОРИТМ ФОНЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ СЛОВА

1. Записати слово фонетичною транскрипцією.
2. Вказати кількість складів у слові.
3. Дати характеристику кожного складу:
 - Відкритий чи закритий;
 - Наголошений чи ненаголошений.
4. Вказати кількість звуків та букв.
5. Дати характеристику кожного звука у слові підряд:
6. Голосні звуки характеризують так:
 - Наголошений чи ненаголошений.
7. Приголосні звуки характеризують так:
 - Дзвінкий, глухий чи сонорний;
 - Твердий чи м'який;
 - Подовжений (якщо таке трапляється).

ЗРАЗОК ФОНЕТИЧНОГО (ЗВУКО - БУКВЕНОГО) АНАЛІЗУ СЛОВА

[п о л'о́ т'і] – 3 склади, всі відкриті, 2-ий склад наголошений
6 звуків (3 голос., 3 приголос.), польоті – 7 букв.

[п]- приголос., глухий, твердий.

[о]- голос., ненаголош.

[л']- приголос., сонорний, м'який.

[о]- голос., наголош.

[г']- приголос., глухий, м'який.

[і] – голос., ненаголош.

Морфемний аналіз (розбір слова за будовою)

1. Визначити закінчення (змінити слово).
2. Визначити основу слова.
3. Визначити корінь (дібрати споріднені слова).
4. Визначити префікс (якщо є)
5. Визначити суфікс(якщо є).

ЗРАЗОК МОРФЕМНОГО АНАЛІЗУ

Розповсюджувачі – аналізоване слово іменник.

Його форми: розповсюджувач **□**, розповсюджувача, розповсюджувач**ів**. Отже, закінчення – **і**, основа – **розповсюджувач-**. Добираємо споріднені слова: (розповсюджувач , розповсюджувати, розповсюджений). Спільна частина цих споріднених слів **всюд** (**всюдж**). Перед коренем визначаємо два префікси - **роз** та **по**. Після кореня визначаємо два суфікси – **ува-** та **ч** .

АЛГОРИТМ СЛОВОТВІРНОГО АНАЛІЗУ

1. Визначити лексичне значення слова.
2. Підібрати твірне слово до даного похідного.
3. Визначити спільну частину твірного і похідного слова (твірну основу).
4. Встановити твірні суфікси та префікси.
5. Зробити висновок про спосіб творення даного слова.

ЗРАЗОК СЛОВОТВІРНОГО АНАЛІЗУ

Школярка – лексичне значення – «дівчина, яка навчається в школі». Твірне слово – **школяр**. Твірна основа – **школяр**.

Поza твірною основою знаходиться суфікс **к**. Цим суфіксом утворилося слово **школярка**. Отже, це суфіксальний спосіб творення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ІМЕННИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма (Н. в., одн.).
4. Назва істоти чи неістоти.
5. Власна чи загальна назва.
6. З конкретним чи абстрактним значенням.
7. Збірний чи з речовинним значенням.
8. Число.

9. Рід.
10. Відміна.
11. Група відмінювання (для I і II відмін).
12. Відмінок.
13. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СЛОВА

На мелодію– іменник, початкова форма *мелодія*, назва неістоти, загальна назва, з абстрактним значенням, однина, жіноч. рід, I відміна, м'яка група, знахідний відмінок, входить до складу відокремленого поширеного означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИКМЕТНИКА

1. Слово в тексті (разом з іменником, від якого залежить)
2. Частина мови.
3. Початкова форма (Н. в. одн. чол. роду).
4. Розряд за значенням (якісний, відносний, присвійний).
5. Ступінь порівняння (для якісних прикметників).
6. Форма прикметника: коротка, повна.
7. Число.
8. Рід.
9. Відмінок.
10. Група тверда чи м'яка.
11. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИКМЕТНИКА

Прекрасний (лелека)– прикметник, початкова форма *прекрасний*, якісний, повна форма, однина, чолов. рід, називний відмінок тверда група, синтаксична функція - узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма.
4. Розряд за значенням: кількісний (власне-кількісний, дробовий, збірний, неозначено-кількісний) чи порядковий .
5. Група за будовою: простий, складний, складений.
6. Граматичні ознаки: відмінок, рід, число (якщо є).
7. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧИСЛІВНИКА

Кільканадцятьом – числівник, початкова форма *кільканадцять*, кількісний, неозначено-кількісний, складний, Д.в., синтаксична функція – входить до складу додатка..

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАЙМЕННИКА

1. Слово в тексті
2. Частина мови
3. Початкова форма.
4. Розряд за співвідносністю з словами інших частин мови (іменником, прикметником, числівником).
5. Розряд за будовою (простий чи складний).
6. Розряд за значенням: особовий, зворотний, присвійний, означальний, вказівний, питальний, відносний, заперечний, неозначений.
7. Граматичні ознаки: відмінок, особа, рід, число (якщо є).
8. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАЙМЕННИКА

Усіма – займенник, початкова форма *увесь*, співвідносний з прикметником, простий, означальний, О.в., множина, синтаксична функція у реченні – узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄСЛОВА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Початкова форма (неозначена форма дієслова)
4. Вид (доконаний чи недоконаний)
5. Перехідне чи неперехідне.
6. Стан (активний, пасивний, зворотно-середній, позастанове).
7. Спосіб (дійсний, наказовий, умовний).
8. Якщо дійсний спосіб, то час (теперішній, минулий, майбутній).
9. Якщо теперішній, майбутній час чи наказовий спосіб, то особа і число.
10. Якщо минулий час чи умовний спосіб, то число, а в однині ще й рід.
11. Дієвідміна.
12. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄСЛОВА

Пиши – дієслово, початкова форма *писати*, недоконаний вид, перехідне, активний стан, наказовий спосіб, , 2-га особа однини, 1-а дієвідміна , синтаксична функція- присудок.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИКМЕТНИКА

1. Слово в тексті
2. Початкова форма.(чол..р.однина
3. Вид (доконаний чи недоконаний)
4. Стан (активний чи пасивний)
5. Час.
6. Число
7. Рід
8. Відмінок
9. Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИКМЕТНИКА

Вишитим (рушником) – дієприкметник, початкова форма вишитий, доконаний вид, пасивний стан, минулий час, однина чол. рід, О.в., синтаксична функція - узгоджене означення.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті.
2. Вид (доконаний чи недоконаний) .
3. Дієприслівник перехідний чи неперехідний.
4. Час
5. Синтаксична роль у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ДІЄПРИСЛІВНИКА

Сумуючи – дієприслівник, недоконаний вид, неперехідний, теперішній час, синтаксична функція - обставина.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИСЛІВНИКА

1. Слово в тексті,.
2. Частина мови.
- 3.Розряд за значенням (означальний : якісний, кількісний, способу дії чи обставинний: місця, часу, причини, мети).
- 4.Ступінь порівняння (для якісних, якщо є).
- 5.Спосіб творення і правопис.
- 6..Синтаксична функція у реченні.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИСЛІВНИКА

По-осінньому – прислівник, означальний способу дії, утворений префіксально-суфіксальним способом, прислівники, утворені префіксом **по** та суфіксом **-ому**, **-ему(-єму)**, **-и** пишуться через дефіс), синтаксична функція - обставина.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИЙМЕННИКА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням: первинний, вторинний.
4. Група за будовою: простий, складний, складений.
5. З якою відмінковою формою вживається.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРИЙМЕННИКА

У саду – прийменник, первинний, простий, вживається з М.в. іменника.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СПОЛУЧНИКА

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням (первинний чи вторинний).
4. Група за будовою (простий, складний, складений).
5. Розряд за значенням: сурядний (єднальний, протиставний, зіставний, розділовий); підрядний (часу, причини, умови, мети, допустовий, порівняльний, наслідковий).
6. Група за способом уживання: одиничний, повторювальний, парний.

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ СПОЛУЧНИКА

Чи...чи – сполучник, первинний, простий, сурядний, розділовий, повторювальний.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧАСТКИ

1. Слово в тексті.
2. Частина мови.
3. Група за походженням: первинна чи вторинна.
4. Функціональний різновид: формотворча, заперечна, стверджувальна, питальна, модальна, вказівна.
5. Функція частки (відповідно до функціонального різновиду).
6. Комунікативна функція (якщо є).

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЧАСТКИ

Тільки – частка, первинна, модальна (обмежувальна), модальна функція.

АЛГОРИТМ МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИГУКА

1. Група за походженням (первинний чи вторинний).
2. Розряд (емоційний, наказово-спонукальний, апелятивний).

ЗРАЗОК МОРФОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ВИГУКА

Матінко! – вигук, вторинний, емоційний.

АЛГОРИТМ СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Просте речення (предикативна частина складного речення)

За комунікативною метою (розповідне, питальне, спонукальне) – тільки для речення.

За будовою граматичної частини (двоскладне /односкладне).

Для односкладних визначається розряд (номінативне, безособове, інфінітивне, означено-особове, узагальнено-особове, неозначено-особове).

За інтонацією (окличне, неокличне) – тільки для речення.

За наявністю всіх передбачених моделлю чи змістом речення компонентів (повне / неповне).

За наявністю другорядних членів речення (поширене / непоширене).

За наявністю елементів ускладнення (ускладнене / неускладнене).

Окремо характеризується група підмета:

підмет (за будовою, морфологічна форма вираження), означення (узгоджене / неузгоджене, морфологічна форма вираження);

група присудка: присудок (за будовою, морфологічна форма вираження), обставина (семантичний тип, морфологічна форма вираження), додаток (прямий / непрямий, морфологічна форма вираження).

ЗРАЗОК СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ

Надворі повсюди лежала роса: на жовтій траві осінній, на круглій павутині по під стріхою у хліві...(Григор Тютюнник).

Речення розповідне, неокличне, просте, двоскладне, повне, поширене, ускладнене однорідними обставинами.

Група підмета: підмет *роса* – простий, виражений іменником у називному відмінку однини;

Група присудка: присудок *лежала* – простий дієслівний, виражений дієсловом дійсного способу, обставини місця *надворі повсюди* (узагальнююче слово) – виражені прислівниками, *на траві, на павутині* – виражені іменниково-прийменниковими конструкціями. Від обставини *на траві* залежать два узгоджені неоднорідні означення – *жовтій і осінній*, від обставини *на павутині* залежить

узгоджене означення *круглій* і неузгоджене означення *попід стріхою у хліві*, оскільки ці іменниково-прийменникові конструкції виражають не місце дії, а ознаку предмета за місцем його розташування.

АЛГОРИТМ СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ

За комунікативною метою.

За інтонацією.

Накреслити схему складного речення.

Сполучникове чи безсполучникове.

Сполучникове : складносурядне чи складнопірядне.

Складне безсполучникове: з однорідними (однотипними) / неоднорідними (неоднотипними) частинами.

Визначити характер семантико-синтаксичних відношень між предикативними частинами.

Складносурядне: з єднальним, з протиставним, з зіставним, з розділовим, значенням.

Складнопірядне неускладнене: визначити семантичний тип пірядної частини.

Складнопірядне багатокомпонентне: визначити кількість компонентів і вид пірядності (однорідна, неоднорідна, послідовна).

Складне з різними видами синтаксичного зв'язку: визначити кількість компонентів, види синтаксичного зв'язку та характер семантико-синтаксичних відношень між ними.

ЗРАЗОК СИНТАКСИЧНОГО АНАЛІЗУ СКЛАДНИХ РЕЧЕНЬ

1. *Якось раптово зчох і зів'яв рум'яний красень вечір, швидко густішали сутінки, на небі висіялися дрібненькі миготливі зірки, з широкої долини Росі на круті горби потягло туманом і сирю прохолодою.* (В. Малик)

Речення складне, безсполучникове, з однорідними (однотипними) частинами.

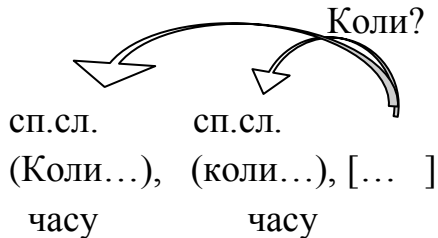
[...] [...] [...] [...]

Кожна предикативна частина складного речення аналізується, як просте речення без визначення комунікативної мети й інтонаційного забарвлення, наприклад: *з широкої долини Росі на круті горби потягло туманом і сирю прохолодою* – предикативна частина побудована за моделлю односкладного речення, безособова, повна, поширена, ускладнена однорідними додатками, головний член потягло – виражений дієсловом в неособовій формі, обставини *з долини і на горби* – виражені іменниково-прийменниковими конструкціями, мають значення місця, непрямі додатки *туманом і прохолодою* – виражені іменниками у формі орудного відмінка. Від обставини *з долини* залежить узгоджене означення *широкої*, виражене прикметником, від обставини *на горби* залежить узгоджене означення *круті*, виражене якісним прикметником, від додатка *прохолодою*

залежить узгоджене означення *сирою*, виражене якісним прикметником.

2. *Коли дерева в селі розкутаються, коли хати з-за своїх запон, зелених і жовтих, повиходять над шлях, мерзлякувато світячи голими своїми стінами, хочеться тоді піти в поле.* (Є. Гуцало)

Речення розповідне, неокличне, складне, сполучникове, складнопідрядне, з однорідною супідрядністю підрядних частин часу.

Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення комунікативної мети та інтонаційного забарвлення, наприклад: *коли хати з-за своїх запон, зелених і жовтих, повиходять над шлях, мерзлякувато світячи голими своїми стінами...* – предикативна частина побудована за моделлю двоскладного речення, повна, поширена, ускладнена відокремленими означеннями, вираженими двома напівпредикативними прикметниками, і відокремленою обставиною, вираженою напівпредикативним дієприслівниковим зворотом. Група підмета: підмет *хати* – простий, виражений іменником загальною назвою; група присудка: присудок *повиходять* – простий дієслівний, виражений дієсловом дійсного способу, обставини *з-за хат, над шлях*, виражені іменниково-прийменниковими конструкціями, належать до семантичного типу місця, відокремлена обставина *мерзлякувато світячи голими своїми стінами*, виражена напівпредикативним дієприслівниковим зворотом, належить до семантичного типу способу дії.

3. *Сонце спускалося на другий кінець шляху, і ліс на Кузьмівці ставав сизим, а на Кирикові Січці вершки дерев ніби тліли на вогні.* (П. Панч)

Речення розповідне, неокличне, складносурядне з єднальними і зіставними відношеннями між предикативними частинами.

[...], і [...], а [...]

Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення мети висловлювання й інтонаційного забарвлення, наприклад: *і ліс на Кузьмівці ставав сизим...* – предикативна частина побудована за моделлю простого двоскладного речення, повна, поширена, неускладнена. Група підмета: підмет *ліс* – виражений іменником загальною назвою, від підмета залежить неузгоджене означення *на Кузьмівці*; група присудка: складений іменний присудок *ставав сизим* – виражений дієсловом-зв'язкою та прикметником.

4. *І тоді стало чути, як весело видзвонює у тиші вода, прозорий струмок перетинав стежку, і через нього було перекинута кладку з сухої деревини.* (О.

Донченко)

Речення розповідне, неокличне, складне з різними видами синтаксичного зв'язку: підрядним, безсполучниковим і сурядним.

Що?

[...], (як...), [...], і [...]

з'ясув.

Кожна предикативна частина аналізується, як просте речення, без визначення мети висловлювання й інтонаційного забарвлення, наприклад: *і тоді стало чути* – предикативна частина побудована за моделлю односкладного речення, безособова, неповна (з лексично не вираженим додатком, позицію якого заповнює підрядна з'ясувальна частина), поширена, неускладнена. Головний член *стало чути* – аналітичної будови, від нього залежить обставина *тоді* – виражена прислівником, належить до семантичної групи часу.

Критерії оцінювання знань та умінь вступників на співбесіді з української мови у 2-х бальній системі

Грифом *«рекомендовано»* оцінюється відповідь вступника, який:

- свідомо, правильно й повно відтворює матеріал, здатний використовувати його у нестандартних ситуаціях;
- відповідає впевнено, аргументовано, супроводжує відповідь власними прикладами;
- має системні, дієві знання, самостійно здобуває й використовує інформацію, виявляє власне ставлення до неї;
- виконує всі мовні розбори;
- може встановлювати зв'язок між матеріалом, що вивчається, з раніше вивченим, а також матеріалом, засвоєним при вивченні інших предметів;
- встановлює найсуттєвіші зв'язки й залежності між мовними явищами, робить висновки;
- критично оцінює окремі факти, явища, ідеї;
- має багате монологічне мовлення, дбає про його чистоту та збагачення.

Грифом *«не рекомендовано»* оцінюється відповідь вступника, який:

- не володіє знаннями й вміннями відповідно до вимог програми;
- проявляє несвідоме, механічне засвоєння матеріалу з великою кількістю помилок;
- демонструє лише фрагменти знань;
- мовні розбори виконувати не може;
- має збіднене мовлення, не вміє будувати монолог.

Література для підготовки до вступного іспиту з української мови

Словники

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2003, 2004, 2005.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення / Словник-довідник. Київ : Либідь, 1995.
3. Головащук С. І. Словник-довідник з правопису та слововживання. Київ : Наукова думка, 1989.
4. Головащук С. І. Українське літературне слововживання / Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2004, 2005.
5. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови Київ : Рад. школа, 1986.
6. Жайворонюк В. В. Велика чи мала літера? Словник-довідник. Київ : Наукова думка, 2004.
7. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики. Київ, 1988.
8. Короткий тлумачний словник української мови / За ред.. Д.Г.Гринчишина. Київ, 1988.
9. Орфографічний словник української мови / Уклад: С. І. Головащук та ін. Київ : Довіра, 1994.
10. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин та ін. Київ : Знання, 2004.
11. Словник іншомовних слів / Укл. Л. О. Пустовіт та ін. Київ: Довіра, 2000.
12. Словник синонімів української мови: У 2 т. / А. А. Бурячок та ін. Київ: Наук. думка, 2001.
13. Словник труднощів української мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 1989.
14. Паночко М. Словник-довідник вживання літери «г». Львів, 1993.
15. Фразеологічний словник української мови : У 2 т. / Укл. В. М. Білоноженко. Київ : Наук. думка, 1993, 1998, 1999.

Посібники

1. Антисуржик / За заг. ред. О. Сербенської. Львів, 1994.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. Київ : Укр. книга, 1997.
3. Вихованець І. Р. Таїна слова. Київ, 1990.
4. Заболотний В. В., Заболотний О. В. Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів. 5 клас, 6 клас. Київ: Навчальна книга, 2006.
5. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Українська мова. Зошит для оцінювання навчальних досягнень учнів. 7 клас, 8 клас. Київ : Генеза, 2007, 2008.
6. Заболотний О. В. Українська мова : Навчальний посібник для старшокласників та вступників. Біла Церква : Надтока, 2004.
7. Кисіль Г. Г., Дуфинський М. В. Культура сучасної української літературної мови. Київ, 2005.
8. Коваль А. П. Слово про слово. Київ, 1986.
9. Культура мови на щодень / За ред. С. Я. Єрмоленко. Київ, 2000.
10. Культура української мови : Довідник / За ред. В. М. Русанівського. Київ : Либідь, 1990.
11. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика. Київ, 1994.
12. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради : Навчальний посібник. Київ, 1999.
13. Українська мова. Зовнішнє оцінювання : навчальний посібник з підготовки до зовнішнього оцінювання учнів загальноосвітніх навчальних закладі. Київ : УЦОЯО, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018.
14. Український правопис. Київ : Наук. думка, 1993, 1994, 2005, 2019 р.
15. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та вживання слів. Київ., 1989.
16. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. К.: Освіта, 1997, 2005.

